

22.11.2015

Käsityön jaksosuunnitelma

Hullut keksijät

Mari Hintikka ja Emmi Ruotsalainen

Suunnittelimme noin seitsemän kaksoistuntia (14 h) sisältävän käsityöjakson neljännen luokan kevätkaudelle. Se soveltuu hyvin esimerkiksi viimeiseksi työksi ennen kesälomaa, sillä oletuksena on, että oppilas on tutustunut ensimmäisten kouluvuosien ja neljännen luokan aikana erilaisiin tekniikoihin, joilla työstää kovia ja pehmeitä materiaaleja, esimerkiksi erilaisiin solmeiluihin, ompeluun ja puuntyöstömenetelmiin. (OPS 2014, 271). Tavoitteena on kerrata ja soveltaa näitä tuttuja tekniikoita sekä panostaa suunnitteluun, erityisesti ideointivaiheen luovaan hulluuteen ja kaikenlaisten kehittelyyn. Teemana ovat siis hulluus ja erityisesti hullut keksijät. Jaksosuunnitelma on kehitetty ensisijaisesti neljäsluokkalaisille, mutta suunnitelmaa voi soveltaa monen ikäisille oppilaille.

Jakson tavoitteet painottuvat erityisesti ideointiin, suunnitteluun ja työskentelyprosessin arviointiin. Ideointiin varataan paljon aikaa, ja korostetaan hulluinpienkin ideoiden arvoa. Suunnittelussa tavoitteena on käyttää annettuja materiaaleja mahdollisimman luovasti, mutta kuitenkin niin, että lopputulos on jollain tavoin käyttökelpoinen. Työskentelyn tavoitteena on yhteinen suunnittelu ja pitkäjänteinen kokonaisen käsityöprosessin mukainen työskentely. Kasvatustavoitteet liittyvät myös yhteistyöhön, muiden ideoiden hyväksymiseen ja arviointiin sekä palautteen antoon. Itse- ja vertaisarviointitaitojen kehittämiseen panostetaan jaksossa erityisesti. Käsityön tietojen ja taitojen oppimisen tavoitteet liittyvät lähinnä jo opittujen taitojen kertaukseen ja harjaannuttamiseen sekä kokonaisen käsityöprosessin kokemiseen. Jakson aikana oppilas harjoittelee kokonaisen käsityöprosessin hallintaa. Jakso koostuu ideoinnista, suunnittelusta, valmistuksesta ja arviointi on jatkuvaa sekä oppilaan, että opettajan puolelta. (Yliannala 2013, 11)

Jakson teemaa hulluja keksijöitä on helppo integroida muihin oppiaineisiin. Ajatuksenamme onkin, että teemaan orientoituminen tapahtuisi sujuvasti monilla eri oppitunneilla eikä pelkästään käsityöhön varatulla ajalla. Erilaisia keksintöjä, niiden historiaa tai itse keksijöitä voidaan tutkia niin historiassa kuin ympäristötiedossa. Kuvataiteessa voidaan tutustua surrealistiseen taiteeseen ja toteuttaa sitä itse, äidinkielellä tutustua teemaan kirjallisuuden ja draaman kautta. Yleisesti voidaan tutustua siihen, kuinka hulluista ideoista on jalostunut toteuttamiskelpoisia keksintöjä.

Jakson alkaessa teeman esittelyllä on suuri osuus. Tutkimuskohteena ovat hassuttelu, hulluttelu ja kummalliset ratkaisut. Näiden teemojen tarkasteluun lähdetään tutustumalla Liisa Ihmemaassa elokuvan Hullun Hatuntekijän teekutsuille. Mitä kummaa siellä tapahtuukaan? Lisäksi tutkitaan kuvia surrealistisista taideteoksista ja esimerkiksi Salvador

Dalin arkkitehtuurista tai Leonardo Da Vincin keksinnöistä. Apuna voisivat toimia myös draamakasvatukseen pohjautuvat harjoitukset. Lopulta päädytään siihen, että jokainen voi olla Hullu Keksijä!

Hullut keksijät - jaksossa oppilasideoi ja suunnittelee itse oman hassun keksintönsä. Keksinnöllä täytyy olla kuitenkin jokin käyttötarkoitus, se ei ole pelkästään hassu. Käytettävissä olevat materiaalit ja oppilaan oma osaaminen ja toisaalta halu oppia, rajaavat keksinnön suunnittelua. Suunnittelun ja aiheeseen virittäytymisen alussa ideoita ei rajata, vaan oudoimmatkin ideat hyväksytään. Opetussuunnitelman mukaan ideoinnissa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia elämyksiä sekä yhdistellään esimerkiksi erilaisia pintoja ja muotoja (OPS 2014, 271). Ideoinnin ja suunnittelun rajana toimivat tässä jaksossa tietyt materiaalit, joita saa käyttää rajallisen määrän. Ensimmäinen kerta on varattu pelkästään yhteiseen ideointiin ja tavoitteena on keksiä mahdollisimman monta ideaa käytettävien materiaalien ja teemaan virittäytymisen pohjalta. Työtapoina käytetään yhteistä keskustelua ja ryhmäkeskustelua. Oppilaat saavat kotitehtäväkseen miettiä, millaisiin eri käyttötarkoituksiin ideoita voisi hyödyntää. Löytyykö esimerkiksi kotoa tarve ratkaista jokin ongelma?

Toisella kerralla suunnitelmasta edetään kohti lopullista toteutusta. Yhdessä mietitään tarjolla oleviin materiaaleihin soveltuvia tekniikoita, joista jokaisen täytyy käyttää vähintään kahta lopullisessa työssä. Suunnitelman teossa oppilasta ohjataan perustelevaan valintojaan ja miettimään ideoiden toteuttamiskelpoisuutta, kuitenkin niin ettei alkuperäisten ideoiden luovuus katoa. Tavoitteena on, että oppilas toimii vuorovaikutuksessa toisten kanssa ja kunnioittaa muiden ajatuksia ja näkemyksiä, mutta opettelee kokonaista käsityöprosessia. Mikäli oppilas kokee aiheen liian laajaksi, opettaja voi rajata aiheeksi esimerkiksi pelin tai lelun. Tuotos voi olla myös jotain aivan muuta. Toisella kerralla valmistetaan myös prototyyppi valmiista työstä ja käydään yhdessä läpi prototyypin perusteita.

Seuraavat neljä kertaa käytetään oppilaiden omien projektien työstämiseen opettajan avustuksella. Kolmannen kerran alussa kerrataan lyhyesti töissä tarvittavat tekniikat pistetyöskentelyn avulla. Työskentelyssä painotetaan oppilaiden vuorovaikutusta ja toisen avustamista. Meidän suunnitelmassamme työskentelyvaihe kestää neljä kertaa (8 h), mutta sen kesto voi soveltaa opetusryhmän mukaan. Viimeisellä kerralla työt ovat valmiit ja silloin arvioidaan ja esitellään vielä kerran omia töitä ja työskentelyä. Lopuksi voidaan pitää valmiista töistä näyttely.

Jakson arviointi perustuu oppilaan pitämään videopäiväkirjaan, itse- ja vertaisarviointiin jakson puolesta välissä ja lopussa sekä valmiin työn arviointiin. Toki

opettaja antaa koko jakson ajalta palautetta ja arviointia työskentelystä ja sen etenemisestä. Opetussuunnitelmassa käsityön tavoitteissa on opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa (OPS 2016). Meidän suunnitelmassamme tämä huomioidaan erityisesti arvioinnissa, joka toteutetaan iPadilla tai muulla laitteella kuvattuna video-oppimispäiväkirjana. Jokaisen kaksoistunnin jälkeen oppilaat kuvaavat itsestään videon, jolla he esittelevät sen hetkisen työvaiheensa ja arvioivat omaa työskentelyään. Jakson puolivälissä toteutetaan väliarviointi, jossa oppilaat ovat katsoneet omat aikaisemmat videonsa ja merkinneet sieltä itselleen tärkeitä asioita ylös. Nämä asiat jaetaan yhteisesti keskustellen pareittain tai ryhmissä. Myös uuden opetussuunnitelman sisältönä on itse- ja vertaisarviointi prosessin edetessä sekä yksilö- ja ryhmäpalaute (OPS 2016). Jakson lopussa oppilas arvioi päiväkirjan pohjalta omaa työskentelyään ja valmista työtä sekä yhden luokkatoverinsa työskentelyä. Myös opettaja kertoo näkemyksensä materiaalin perusteella. Arviointikysymykset löytyvät tämän suunnitelman lopusta.

Lähteet

OPS 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Helsinki: Opetushallitus.

OPS 2016. Jyväskylän Normaalikoulun opetussuunnitelma 2016.
<https://peda.net/jyu/normaalikoulu/ops/1vmosotjksl/tjkvnl/14-4-12-k%C3%A4sity%C3%B6>

Yliannala, H. 2013. Kohti yhtenäistä käsityötä : luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiä ja kokemuksia käsityön opetuksesta. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Kasvatustieteiden pro gradu -tutkielma.

JAKSOSUUNNITELMA

Jakson opettaja:

Jakson aihe / teema / kokonaisuus: Hullut keksijät! (n. 14 h)

Jakson päämäärä, oppimis- ja kasvatustavoitteet + arviointi:

Jakson tarkoituksena on käyttää lukuvuoden aikana opeteltuja tekniikoita luovasti yhdistellen ja soveltaen. Pääpaino työskentelyssä on ideoinnissa ja suunnittelussa. Jakson kasvatustavoitteena ovat yhteistyötaidot, muiden ideoiden hyväksyminen, oman työskentelyn arviointi ja palautteen anto muille.

Arviointi: Oppilaan videoitu päiväkirja työn edistymisestä prosessin aikana ja sen jälkeen. Joka tunnin jälkeen oppilas käy kertomassa edistymisestään sillä kertaa ja

näyttää missä vaiheessa työ on. Opettajan jatkuva arviointi ja palaute prosessin aikana ja sen jälkeen tarkastelemalla videopäiväkirjaa ja valmista työtä. Lisäksi vertaisarviointia jakson puolivälissä ja lopussa.

Lyhyt kooste jakson eriyttämissuunnitelmasta:

Eriyttäminen otetaan huomioon suunnittelun tukemisessa ja ohjauksessa. Lisäksi oppilas saa valita työskentelytapoja taitotasonsa mukaan ja saa myös tukea tarpeen mukaan.

Pvm / klo	Oppimisprosessin eteneminen, sisällön jäsentyminen, eriyttäminen:	Työtavat, opetusjärjestelyt ja -menetelmät (mm. eriyttäminen):	Tarvikkeet, materiaalit, tilat, ym. ja niihin liittyvät eriyttämisratkaisut:
1 krt (kaksoistunti)	<p>Tutustutaan aihepiiriin. Katsotaan Liisa Ihmemaassa elokuvasta/kirjasta sopiva katkelma Hullun Hatuntekijän teekutsuilta. Käytetään inspiraationa myös keksijöiden ja taiteilijoiden esim. Leonardo Da Vincin, Pelle Pelottoman tai Salvador Dalin luonnoksia. Lähdetään pohtimaan yhdessä heränneitä mielikuvia. Käydään läpi tehtävänanto ja rajaavat materiaalit. Ideoidaan luovasti pareittain tai ryhmässä. Painotus: ideointi, luovuus</p>	<p>Jokaisella kaksoistunnilla käytetään vaihtelevasti yhteistä keskustelua, ryhmä ja parikeskusteluja sekä pistetyöskentelyä. Oman projektin työstäminen tapahtuu itsenäisesti muiden oppilaiden ja opettajan avustuksella.</p> <p>Oppilaita kannustetaan valitsemaan sellaiset ideat ja tekniikat, jotka heidän on taitotasonsa rajoissa mahdollista toteuttaa.</p>	<p>Tiloina käytetään sekä pehmeiden että kovien materiaalien työstämiseen soveltuvia tiloja.</p> <p>Materiaalit voidaan valita sen mukaan mitä on käytettävissä, mutta mukana voi olla esimerkiksi luonnonmateriaaleja ja kierrätysmateriaaleja. Materiaalit täytyy valita kuitenkin niin, että mukana on sekä pehmeitä että kovia materiaaleja.</p> <p>Materiaalit voisivat olla esimerkiksi: 30 cm koivulautaa, kerä villalankaa, nippu pajun oksia, 2 kpl peltipurkkeja</p>
2. krt	<p>Lähdetään tutkimaan oppilaiden edellisellä tunnilla ja kotona kehittämiä ideoita. Onko idea toteuttamiskelpoinen</p>	<p>Yhteisesti listattuja</p>	<p>Materiaalit voivat olla joka oppilaalle samat, tai sitten erilaiset materiaalipaketit, joista</p>

	<p>materiaalien ja taitotason rajoissa? Listataan mahdolliset tekniikat, joista jokaisen täytyy valita vähintään kaksi. Rakennetaan prototyyppi kierrätysmateriaaleista. Kerrataan tarvittavia tekniikoita. Painotus: suunnittelu ja etenemissuunnitelma</p>	<p>tekniikoita voisivat olla esimerkiksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ompelukoneella ompelu - virkkaus - neulominen - poraaminen - pylväsporakoneella - naula-liima-liitos - ruuvaaminen - sahaaminen askartelusahalla - mitä vain yhdessä on käyty ja oppilaat keksivät 	<p>oppilas saa valita, minkä pohjalta hän lähtee ideoimaan.</p>
3. krt	<p>Omien projektien parissa työskentelyä opettajan ohjauksessa.</p>		
4. krt	<p>Omien projektien parissa työskentelyä opettajan ohjauksessa.</p>	<p>Rajaksi voidaan määritellä myös esimerkiksi sen, että työssä pitää olla liikkuvia osia.</p>	
5.krt	<p>Missä vaiheessa työt ovat menossa? Jokainen kertoo omasta työstään ja työskentelystään ja saa palautetta muilta.</p>		
6. krt	<p>Omien projektien parissa työskentelyä opettajan ohjauksessa.</p> <p>Työt valmiina! Keskustellaan työskentelyprosessista ja valmiista töistä ryhmissä. Käydään läpi videopäiväkirjoja, niin</p>		
7. krt	<p>että jokainen nostaa sieltä tärkeäksi kokemiaan asioita. Myös itsearviointi ja palaute muilta oppilailta.</p>		

	Lopuksi pidetään näyttely valmiista töistä.		
--	---	--	--

Itsearviointikysymykset video-oppimispäiväkirjaa varten:

Kuinka edistin työtäni tänään?

Missä onnistuin?

Tuliko eteen haasteita? Kuinka selvitin ne?

Kuinka huomioin työturvallisuuden?

Mikä työvaihe on seuraava? Miten siihen valmistaudun?

Millä mielellä jatkan työskentelyä?

Puolivälin itsearviointi:

Missä työvaiheessa olen nyt?

Kuinka suunnitelmani on edistynyt ja onko sitä pitänyt muuttaa? Miten?

Onko jokin prosessin aikana yllättänyt? Miten?

Mieti vähintään kolme tärkeää asiaa, jotka haluat projektistasi vielä edellisten lisäksi kertoa kaverille.

Loppuarviointi:

Missä onnistuin ideoinnissa ja suunnittelemisessa? Mikä tuotti vaikeuksia?

Onko lopputulos sellainen kuin suunnittelit? Toimiiko se käyttötarkoituksessaan? Oletko siihen tyytyväinen? Miksi/Miksi et?

Mitä uutta opin prosessin aikana?

Kerro, miten kaverit ovat auttaneet sinua edistämään työtäsi? Miten itse olet auttanut muita?

Mieti vähintään kolme tärkeää asiaa, jotka haluat kertoa projektistasi kaverille.